

Alte Drucke

Concilia quatuor generalia

TOMVS PRI=||MVS QVATV=||OR CONCILIO||rum generalium. || Quadraginta
septem Conciliorum prouincialiu[m] au=||thenticorum. || Decretorum
sexaginta nouem Pontificum. Ab aposto=||lis & eoru[m]de[m] ...

Isidorus <Hispalensis>

Parisiis, 1524

ITEM EPISTOLA CLEMENTIS PAPE AD IACOBVM FRATEM DOMINI DE SACRATIS
VESTIBVS VEL VASIS.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150505

¶ EPISTOLA SECUNDA CLEMENTIS

Et ergo proprii muneris, ut unusquisque sit prout dominus noster dederit perfectus in ecclesia, mentesque semina diuina, ut de nobis non predictus sermo, sed ille dicatur quem alibi dominus noster dixit, ideo (inquit) omnis scriba doctus in regno celorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo, noua & vetera. Nullus ergo inquit impediatur ordinem, aut locum occupet irrationabiliter vel temporum permutet vices, sed primo que sit iustitia eius, que voluntas requiramus, ut bonis operibus ac dei gratia repleamur. Deus enim his qui recte sentiunt, & bona agunt presto est, quoniam his manifestat seipsum. Nam si quis velit antequam actus suos emendet, de his requirere, que non potest inuenire stulta & inefficax erit huiusmodi inquisitio. Tempus enim breue est & iudicium dei gestorum causa agitur non questionum. Ideoque ante hoc omnia queramus, quod nos aut qualiter agere oporteat, ut eternam vitam consequi mereamur. Nam si exiguum hoc tempus vite per inanes occupemus, & inutiles questiones, inanes sine dubio & vacui ab operibus bonis pergemus ad dominum, ubi iudicium operum nostrorum fiet, vnaqueque & enim res suum tempus habet & locum. Operum hic locus, hoc tempus est meritorum seculum futurum. Currat igitur per viam mandatorum domini, & ab eorum preceptorum institutis & spiritus sancti doctrina non recedatur. Quapropter preparanda sunt corda nostra ac corpora, & sancte mandatorum eius suorumque episcoporum ac predictorum obedientie militatura, ut sue gratie iubeat nobis auxilium ministrare, & fugientibus gehenne penam ad vitam valeant omnes peruenire eternam.

A Hec itaque frater charissime Iacobe, ab ore sancti Petri iubentis accipi, tibi quoque ut optabas insinuas restudui, ut seruare omnia immaculata precipias, quia ecclesiastica non oportet negligenter, sed diligenter expleri negocia. Hec ergo precepta nemo credat absque sui periculo negligere, vel dissimulare, quia iudicio dei ignis eterni tormenta sustinebit, qui ecclesiastica decreta neglexerit. Qui vero te audierit ut iusserat minister christi Iesu gloriam accipiet. Qui autem te non audierit immo loquentem dominum per te ipse sibi damnationem accipiet. Curandum ergo, & attendendum est nobis omnibus quod in perpetuum expedit, ut christi passionibus per patientiam participemus atque regni eius mereamur esse consortes. Amen.

¶ FINIS.

¶ ITEM EPISTOLA CLEMENTIS PAPE AD IACOBUM FRATREM DOMINI DE SACRATIS VESTIBUS VEL VASIS.

B CLEMENS ROMANE ECCLESIE PRESVLI IACOBO iherosolimorum episcopo. Quoniam sicut a beato Petro apostolo accepimus omnium apostolorum patre, qui clauis regni celestis accepit, equaliter tenere debemus, de sacramentis que geruntur in sanctis, te ex ordine nos docet instruere.

¶ Tribus enim gradibus commissa sunt sacramenta diuinorum secretorum id est, presbytero, diacono, & ministro, qui cum timore, & tremore clericorum, reliquias corporis dominici debent custodire fragmentorum, ne qua putredo in sacrario inueniatur ut cum negligenter agitur, portioni corporis domini, grauis inferatur iniuria. Communio enim corporis domini nostri Iesu christi, si negligenter erogetur, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate digna humiliationis plaga feriatur. Certe tanta in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint in crastino non referuntur, sed cum timore, & tremore clericorum, & diligentia consummatur. Qui autem residua corporis domini que in sacrario relicta sunt consumunt, non statim ad communes accipiendos cibos conueniant, ne putet sancte portioni commiscere cibum qui per equaliculos digestus in secessum funditur.

Si ergo

Si ergo mane dominica portio editur, vsq; ad sextam ieiunent ministri, qui eam consumpserint. Et si tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent vsq; ad vespeream. Sic secreta sanctificatione, eterna custodienda sunt sacramenta.

De vasis sane sacris ita gerendum est, altaris palla, cathedra, candelabrum, & velum, si fuerint vestustate consumpta, incendio dentur, quoniam non licet ea que in sanctuario fuerint, male tractare, sed incendio vniuersa tradantur. Cineres quoq; eorum in baptisterio inferantur, vbi nullus transiuntur. Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum credat obuoluendum, aut diaconus scapulas operire velit, que fuit in altari, aut certe que data est in mensam domini. Qui hec fecerit vel leuiter quasi nihil, & negligenter habuerit diuina mysteria, diaconus triennio sexq; mensibus a dominico alienus erit altari, graui percussus anathemate. Quod si clericum presbyter non commonuerit decem annis & quinque mensibus excommunicatus sit, propter quod de dominicis sacramentis subiecta sibi non commonuerit ministeria, & postea cum gradi ac graui humilitate matri reconcilietur ecclesie, pallas vero & vela que in sanctuarii sordidata iuerint ministerio diaconi cum humilibus ministris iuxta sacrarium lauent, non euicientes foras a sacrario velamina dominice mensae ne forte puluis dominici corporis male decadat a sindone foris abluto, & erit hoc operanti peccatum. Idcirco intra sacrarium ministris precipimus, hec sancta cum diligentia custodire. Sane peluis noua comparetur, & preter hec nichil aliud tangat. Sed non ipsa peluis vllis apponatur lauandis, nisi que ad dñici altaris cultum pertinent palle altaris sole in ea lauentur, & in alia vela ianuarum. De velis autem ianuarum cura sit ostiariis ex admonitione maiorum, ne quis negligens, aut ignarus ad velum ianue domus domini manus incondite tergat, sed statim coercitus discat omnis homo quia velum atrii domus domini sanctum est.

Precipimus etiam, ne excommunicato ecclesie siue laico de fragmentis oblationum domini ponatur ad mensam. Vnde scistu qui passim sacrarii panes indignis impendis, vnde nosti si a mulieribus mundi sunt? Vnde & dauid ab Abimelech sacerdote interrogatus cum panes sibi ad comedendum posceret, si mundus esset a muliere, cum se mundus ante triduum profiteretur, panes propositionis manducauit. Ad dominica autem mysteria tales eligantur qui ante ordinationem coniuges suas non nouerint. Quod si post ordinationem ministro contigerit proprium inuadere cubile uxoris, sacrarii non intret lumina, nec sacrificii potitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocausti oblationem suscipiat, nec ad dominici corporis portionem accedat, sed aquam sacerdotibus porrigat ad manus, sed ostia foris intus claudat, minora gerat officia, vrceum siue calicem ad altare non suferat. Si forte quispiam presbyter siue diaconus sacrarii sindonem vel velum subtrahenda vendiderit, iude similis estimabitur icariotis, qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit se supradicti Iude suscepturum penam.

Clericus vero solus ad femine tabernaculum non accedat, nec properet sine maioris natu principis iussione. Nec presbyter solus cum sola adiungatur, sed duobus adductis testibus, visitet infirmam, nec solus cum sola femina fabulas miscat, nec archidiaconus aut diaconus sub pretexto humilitatis officii frequentet domicilia matronarum, aut forte per clericos aut domesticos eius matrone mandent secreta aliquid. Si cognitum fuerit, & ille deponatur, & illa a liminibus arceatur ecclesie. Sed si forte aliqua intercessio fuerit episcopo suggeratur. Et si talis est ad quam debeat ire pio interuentu ipse pergat. Sin autem de latere suo dirigat, cum duobus, aut tribus qui hoc sanare debeant. Sane ad visitandam mulierem infirmam nullus clericus ingrediatur, nisi cum duobus aut tribus. Nemo tamen cum extranea habitat femina, nisi proxima aut soror fuerit. Et hoc cum magna sollicitudine fiat. Non ignoramus malicias sathane, vniuersa hec cum mansuetudine ecclesiastica complenda sunt ministeria. Negocium enim dei non decet negligenter expleri.

Iterum atq; iterum de fragmentis dominici corporis demadamus, calicem vero ad perferendum sanguinem domini preparatum, cum tota mundicia ministerii, minister preparet, ne non bene lotus calix diacono peccatum fiat offerenti, ita cum omni honestate cuncta que supra exposuimus, oportet impleri. Tales ad ministerium eligantur clerici, qui digne possint dominica sacramenta tractare. Melius est enim sacerdoti paucos habere ministros, qui possint digne opus dei exercere, quam multos inutiles qui onus graue ordinatori adducant. A principio epistole vsq; ad locum hunc de sacramentis delegavi bene intuendis, vbi non murium stercora inter fragmenta dominice portionis

appareant, neque putrida per negligentiam remaneant clericorum, & conuenientes qui accipere sibi medicinam desiderant, putrida cum viderint magis cum ridiculo & fastidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam clericorum. Quapropter nemo clericorum ultra hec dissimulet, aut negligere vllatenus audeat, sed libenter que iussa sunt expleat, & sacramenta diuina nequaquam negligenter contractet. Ideoque tam iuuenes, quam senes de his, & de omni conuersatione sua, & conuersione & penitentia valde esse sollicitos oportet, satisque agere, ut hec condigne agant, & de reliquo ornent tam clerici quam seculares, animas suas ornamentis dignissimis dogmatibus scilicet veritatis, decore pudicitie, splendore iustitie, candore pietatis, aliisque omnibus quibus composita decet esse rationabilem mentem. Tum preterea declinare a consortiis inhonestis, & infidelibus, & societates habere fidelium, atque illos frequentare conuentus, in quibus de pudicitia, de iustitia, de pietate tractatur. Orare semper deum ex toto corde, & ab ipso petere que decet, ipsi gratias agere, veram penitentiam gerere preteritorum gestorum, aliquantulum etiam si possibile est, per misericordias pauperum iuuare penitentiam. Per hec enim facilius venia dabitur, & indulgenti citius indulgetur. Quod si prouectioris etatis sit his qui ad penitentiam venit eo magis gratias agere debet deo. Quod postquam finis est, omnis impetus concupiscentie carnalis, scientia veritatis accepta, nulla ei imminet pugna certaminis, per quam insurgentes aduersus animam reprimat corporis voluntates. Superest ergo ei in agnitione veritatis, & misericordie operibus exerceri ut afferat fructus dignos penitentiae. Nec putet quia in temporis longitudine documentum conuersionis ostenditur, & non in deuotionis ac proposito firmitate, deo enim manifeste sunt mentes, quia non temporum rationem colligit, sed animorum ipse enim probat si quis agnita veritatis predicatione non distulit, neque tempus negligendo consumpsit, sed statim, & si dici potest eodem momento preterita perhorrescentes futurorum desiderium cepit, & in amorem regni celestis exarsit. Propter quod nemo vestrum ultra dissimulet, nec retro respiciat, sed ad euangelium regni dei libenter accedat. Non dicat pauper, quia cum diues factus fuero, tunc conuertar. Non requirit a te deus pecuniam, sed animam misericordem, & piam mentem. Neque diues conuersionem suam differat, pro sollicitudine seculari, dum cogitat quomodo dispendat abundantiam frugum. Neque dicat intra semetipsum quid faciam, ubi recondam fructus meos, neque dicat anime sue, habes multa bona reposita in annos multos, epulare & letare. Nam dicetur ei, stulte hac nocte auferetur abs te anima tua, & que parasti cuius erunt itaque festinet ad penitentiam omnis etas, omnis sexus, omnisque conditio, ut vitam consequatur eternam, iuuenes quidem in eo grati sint, quod in ipso impetu, desideriorum ceruices suas iugo subiiciunt discipline. Senes & ipsi laudabiles multum temporis consuetudinem in qua male preuenti sunt pro dei amore commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Que enim causa cunctandi est ad bene agendum? Animus sibi male conscius dum videtur sibi nullam penam pati, credit quia non iudicet dominus, cum abuti patientia dei & non intelligere parcetis benignitatem iam sit magna damnatio. Vnde scriptum est. Maledictus omnis qui opus domini negligenter agit. Quapropter pastoralis ordinis est infatigabiliter reuocare quicquid ad correctionem populorum, immo magis filiorum spiritualium, (quantum est fas intelligere) cognouerit pertinere, & non (quod absit) cum suo periculo aliene spei per solam negligentiam facere detrimentum, sed quod ad generalis salutis spectat compendium, salubri necesse est prouidere tractati.

Homini religioso parum esse debet inimicitias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, nisi eas etiam extinguere bene loquendo studuerit. Ecce oris nostri buccina ad aures hominum personamus, neque se deinceps excusabit non monitum, qui quod sequi debeat, tam verbis, quam litteris, edocetur.

Qualis autem condemnatio, & qualis imminet maledictio his qui in patres peccant, diuina nos docet scriptura. Si enim cham filius noe cum vidisset nudum suum patrem, quoniam non cooperuit patris corporalis nuditatem, sed egressus nunciauit eam fratribus, & illi vestimento eum cooperuerunt, ipse quidem cham, & illi qui ex eo nati sunt sub maledicto facti sunt, qui autem cooperuerunt magnam benedictionem meruerunt, multo magis isti maiore & ampliore condemnatio ne digni sunt, qui patribus obuiare, aut contra eos insurgere nituntur, aut iniuriam vel contumeliam eis inferre molliuntur, quoniam qui eis resistit, deo resistit. Et qui eis iniuriam, vel contumeliam facit deo, cuius legatione funguntur facit. Expauit celum super hoc & horruit amplius vehementer dicit dominus. O intolerabilem malignitatem, O linguam loquentem iniquitatem contra deum, & mentem in altitudinem cornu extollentem, & iterum. Impone homo tue lingue ostium & seram. Cessa in altitudinem cornu extollens, & loquens aduersus dominum iniquitatem & proximum tuum, quo

usque insultas patienti christo & fratribus? ¶ Hec nos familiariter docebat, & hec nobis publicitus pre-
dictus magister, & instructor atque ordinator noster princeps apostolorum Petrus in ecclesia predica-
bat, exemplum dans ut nos similiter faciamus. Humiliamini (inquit) in conspectu domini, & exaltabit
vos. Nolite detrahare alterutrum, quoniam qui detrahit fratri, aut qui iudicat fratrem suum detra-
hit legem, & iudicat legem. Qui autem iudicat legem non est factor legis, sed iudex, unus est enim le-
gislator, & iudex, qui potest perdere & liberare. Tu autem qui es qui iudicas proximum, non oportet
non precepit nos iudicare inuicem, sed magis auxilium ferre, ut erit (inquit) his qui fratres tribulant,
& eis qui eos persequuntur, vos autem quanto amplius tribulamini, tanto purgatiore atque beatio-
res efficiemini, si tamen ipsa tribulatio patienter fuerit supportata, quod etiam ipse nos dominus
docuit. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Et item, Beati eritis cum vos oderint
homines, & persecuti vos fuerint, & eiecerint nomen vestrum tanquam malum. Gaudete in illa die,
& exultate, quoniam merces vestra multa est in celo, unde & ipse ait. Diliges dominum deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex totis viribus tuis, & proximum tuum sicut teipsum. Non
enim (inquit) recte diligit deum qui fratrem insequitur, nec diligit proximum qui ei detrahit, vel
qui illum accusat, quia quod sibi quis fieri non vult, hoc alteri nullatenus facere debet. Discite (inquit)
filii mei sapientiam & tenetote fidem rectam, & amplectimini charitatem, ut non excidatis, data est enim
vobis a domino potestas, & virtus ab altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scruta-
bitur vestras. Qui autem custodierint iustitiam, iuste iudicabuntur, & qui crediderint iusta iuste in-
uenient quid respondeant. Semper cauete que precepit ne aliquando peccato consentiamus & per-
termittamus precepta dei nostri. ¶ Ecclesias per congrua & utilia facite loca, que diuinis precibus sa-
crare oportet, & in singulis sacerdotes diuinis orationibus deo dicatos poni. Quos ab omnibus ve-
nerari oportet, & non a quoquam grauari. Semper veritate mala, & pro animabus vestris ne confun-
damini dicere verum. Mendacia fugite, & veritatem corde proferte, quoniam multos iam supplan-
tauit suspitio. Caritatem semper diligite, & fratres adiuuate. Erunt enim quasi non sint, & peribunt
virii qui contradicunt vobis. unde & dominus ait. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me
spernit, & qui spernit me, spernit eum qui me misit. Et item, qui enim non est aduersum vos pro vo-
bis est. Quisquis enim potum dederit vobis calicem aque in nomine meo (quia christi estis.) amen
dico vobis, non perdet mercedem suam. Et qui scandalizauerit unum ex pusillis credentibus in me, bo-
num est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius & in mare mitteretur. Et si scandalizauerit
te manus tua, abscide illam, bonum est tibi debilem introire in vitam, quam duas manus habentem
ingredi in gehennam ignis, inextinguibile, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur,
& si pest tuus scandalizat te amputa eum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam, quam duos
pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non ex-
tinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te eice eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum
dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non
extinguitur. Omnis enim igne salietur & omnis victima salietur, bonum est sal, quod si sal insulsum
fuerit, in quo illud salietis habete sal in vobis & pacem habete inter vos, quia quisquis vestrum recte do-
cuerit & iuste vixerit, habebit gloriam. Qui autem secus egerit indubitanter penam sustinebit, ideo
bona agere vos semper oportet, ut brauium eterne vite percipiat, his ergo bene parete sententis, ne
quis hec precepta minime credat implenda, & iudicio domini eterni ignis tormenta sustineat, qui
ecclesiastici operis sacra neglexerit. ¶ Hec igitur frater Iacobe de ore sancti Petri iubentis audiui.
Si quis precepta hec non integra custodierit, sit anathema usque ad aduentum domini nostri iesu chri-
sti. Hec precepta a sancto Petro apostolo accepi, & tibi frater charissime insinuare curavi, ut seruare
omnia precipias sine macula. Si quis vero audierit te, utilis erit minister iesu christi, qui autem non
audierit te immo loquentem dominum per te ipse sibi donationem accipiet. Omnipotens deus cha-
rissime sua te protectione custodiat, atque ad celestis remunerationem patrie multiplici animarum fru-
ctu perducatur deus te iterum iterumque incolumen custodiat reuerentissime frater. Amen.

ITEM EPISTOLA PAPE CLEMENTIS DE OFFICIO SACERDOTII ET CLERICO- RVM.

b. iiii.